

ПОЗДРАВНА РИЈЕЧ

предсједника Црногорске академије наука и умјетности,
академика Драгутина Вукотића

Врло поштоване колеге!

Нека ми буде допуштено да срдачно поздравим све вас, учеснике и уважене госте Трећег лингвистичког научног скупа „Бошковићеви дани”, и пожелим угодан боравак и успјешан рад у гостољубивом дому Црногорске академије наука и умјетности.

Будући да сам, захваљујући професионалним дужностима, имао част да Радосаву Бошковићу пружим извесне хируршке услуге, односно да га упознам у околностима које се одвијају у скоро исповиједној атмосфери и интимним исказима о породичној и личној историји болести, са дубоким пијететом се присјећам тог физичког и интелектуалног горостаса, изражавајући осјећања поноса и задовољства што научни скупови о лингвистици, који се одржавају у Црногорској академији наука и умјетности, носе његово знаменито име.

Бошковићеви савременици и ђаци истичу његову концизност у изражавању, као врлину и сушту супротност пословичне црногорске епске наративности. Придржавао се изреке о краткоћи као сестри талента. Препоручивао је сажете текстове са – ни мање ријечи ни више садржаја. Његовао је „легендарни лаконизам”, према констатацији Никите Толстоја. Инсистирао је на математичкој тачности изражавања и логичној аргументацији у расправама. Понављао је мисао да се не може све знати, али се треба трудити да се зна шта се каже. Његова величина се наметала тјелесним изгледом и мисаоним волуменом. И у тешкој органској болести, надопуњеној депресивним синдромом, био је изразито достојанствена, аутентична и креативна личност, спремна на све животне згоде и незгоде. Био је неконвенционалан, опуштен, али и поштен човјек, који је надживио своје вријеме.

Ријечју, научно дјело Радосава Бошковића је незастаријевајућих вриједности. Његове поједине језичке препоруке још увијек су важеће, а научна проблематика којом се бавио и данас је актуелна. Уосталом, језик је огледало ума, али и безумља.

Ноам Чомски тврди да „говоримо онако како видимо”. Ми свој језик не учимо, јер нам је урођен, уписан у нашу биологију. Он сматра да је извор језика у нашим генима. Човјечанство је хомогено у свом лингвистичком изразу, као што је то у свом генетском коду. Истраживачи

са Института за технологију у Масачусетсу настоје да у разноликости језика пронађу јединство у „универзалној граматици”, односно да се открију заједничка правила за све језике. Другим ријечима, Чомски тврди да се основе језика наслеђују, а затим се, оријентацијом према одређеном језику, учењем надограђују.

Без обзира на вјеродостојност теорије Чомског, човјек не посједује већег богатства од језика. Међутим, у току су недопустива насиља над језиком. „Стандардизација” језика, који је жив и подложен различитим утицајима и мијенама, може бити поступак политичке и културне присиле, опасних, асимилаторских намјера и с тешким посљедицама. Говор служи за међуљудско споразумијевање, али и за сукобљавање, изражавање љубави, али и мржње, указивање пажње, али и наносење увреда, пакости, злодјела. У нерегулисаним и социјално анархоидним приликама могуће је свакојакe полуистине и измишљотине прогласити за неприкосновене чињенице и јавно проскрибовати етички и научно интегралне установе и личности. У току психосоцијалних поремећаја насиља почињу ријечима. Информације и дезинформације путују истом брзином. Орвелов новогovor је одавно озваничен кроз стил и језик политичких организација, државних институција и разнобојне, а не само жуте штампе.

Вербалне акробате, кафански козери, професионални дискусанти и бивши чиновнички талентовани самоуправљачи – употребу језика претварају у уносно занимање. Језичка порнографија прати визуелну, или се обратно синхронизују. Бласфемични и псовачки језик чује се скоро свуда, сви га толеришу и никоме не смета, јер је стекао право грађанства. Занемарени језички и морални стандарди у свим видовима новинарства, посебно у средствима електронског јавног информисања, исцрпљују се у јурњави за сензацијама и повлађивању субкултурним укусима и новокомпонованом псеудофолклору. Телевизија је често програмски прождрљива, идеолошки пристрасна и агресивно наметљива. Међутим, стварност не долази из телевизора већ из живота. Једноставно, присуствујемо или судјелујемо у општој, информативно правданој, моралној и материјалној злоупотреби или деградацији природног и социјалног окружења.

Ургентно треба настојати да се уљуди или лиши прљавих израза и фраза наш језик, без обзира на то да ли се њим изражавају лијепа или ружна осјећања, исказују љубазне ријечи или ерупције бијеса. Књижевници треба да имају улогу законодавца о језику. Језикословци не треба да пишу лингвистичке наредбе, него да постављају путоказе ка лексичким ризницама које се налазе свуда по Црној Гори. Судећи према научној афирмацији учесника овог скупа и насловима њихових студија и саопштења, изражавам увјерење да ће они допринијети систематском побољшању квалитета свакодневног говора и унапређивању језичког израза у свим видовима комуникације.

Уз таква очекивања изражавам захвалност на учешћу и најбоље жеље за вашу личну срећу и успјехе у врло значајној лингвистичкој мисији.